

ELEK IMRE

Gyártásnyom-sajátosságok meghamisított gépkocsiérkezési naplón

A Nemzeti Szakértői és Kutató Központ nyomszakértőjeként számos szakértői kirendelés kapcsán foglalkozom eszköznyomok és nyomképző eszközök vizsgálatával. A klasszikus nyomszakértői vizsgálatok során rendszerint olyan nyomhordozókkal találkozunk, amelyeken jól ismert nyomtípusok (például láb-, eszköz-, jármű-, textilnyom) keletkezhetnek. A klasszikus nyomfajták közül, a traszológiai nyomsajátosságok komplexitása szempontjából talán a legnagyobb figyelmet az eszköznyomok érdemelték ki. A nyomképző eszközök, a nyomhordozó tárgyak, valamint a nyomképződési mechanizmusok végtelen variációs lehetősége miatt gyakran nehéz felismerni azt, hogy egy konkrét vizsgálati tárgygal kapcsolatban megfogalmazott kérdések milyen módon kapcsolódhatnak a nyomszakértői kompetenciához. Annak érdekében, hogy ezek a kapcsolódási pontok szakértői szempontból ismertek és elfogadottak legyenek, illetve a nyomszakértői területen minél több nyomtípust tudjunk azonosítani, amelyek a napi munka folyamán használt „nyommintakészletet” is gazdagítják, napi szinten van szükség szakértői modellezésekre és kutatómunkára.

Ez az eseteírás egy kevésbé ismert nyomképződési kölcsönhatáson keresztül mutat be egy olyan szakértői vizsgálatot, amely egy meghamisított gépkocsiérkezési napló kapcsán készült. Az ügynek szakmai szempontból azért volt jelentősége, mert a kategorikus vizsgálati eredményt nem az elkövetés eszköze által okozott nyomok, hanem a menetlevél előállításakor használt papírvágó gép eszköznyoma alapozta meg.

Az ügy kapcsán felvetődött annak lehetősége is, hogy hasonló vizsgálati tárgyak esetében a jövőben a papírvágógép okozta nyomsajátosságok mellett a tűzőgéptől származó eszköznyomokat is érdemes lenne vizsgálni. A cikk e nyomtípus detektálásának és azonosításának lehetőségét ismerteti, miközben betekintést kínál a szakértői modellezés eredményeibe is.

Az ügy előzményei

A Fejér Megyei Rendőr-főkapitányság illetékességi területén egy jelentős értékre elkövetett lopás büntettének gyanúja miatt indult nyomozás 2015-ben. A nyomozás során gyanú merült fel arra vonatkozóan, hogy a lopásokat a cég alkalmazottai követhették el úgy, hogy meghamisították a gépkocsiérkezési naplót. E feltételezés alapján a nyomozó hatóság szakértői kirendelésről intézkedett, amelyben szakértői feladatként a bejegyzések kézírásainak és a menetlevélen fellelhető eszköznyomok vizsgálatát határozta meg. A bűnjel intézetbe történő beszállítása után összehangolt írás- és nyomszakértői vizsgálatra került sor.

A bűnjel vizsgálata

Az ötven darab 0,1 mm vastagságú lapból és karton borító- és hátlappal bíró „TEHER GK FORGALOM Gépkocsi érkezési napló II. TELEP” feliratot is tartalmazó fekvő formátumú naplótömb két tűzőkapoccsal van összefűzve. A napló külső felületén nyomkutatót végeztem, és a következőket állapítottam meg:

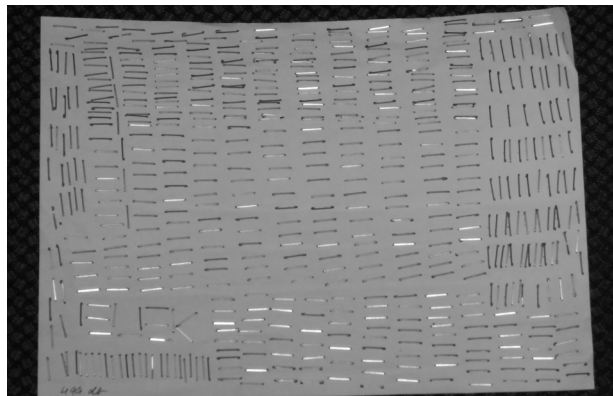
- a tűzőkapcsok felületén korábbi kihajlításra utaló alakbeli elváltozások figyelhetők meg;
- a lapköteg oldalfelületein egymással párhuzamos, a borítólap felszínével kb. 35 fokos szöget bezáró dinamikus eszköznyomok figyelhetők meg. Az eszköznyomok elhelyezkedése, a barázdastruktúra sajátossága alapján megállapítható, hogy az eszköznyomok a lapköteg vágógéppel történt átvágása, szélezése során keletkeztek;
- a dinamikus nyomok folytonosságában a 22. lapnál megszakadás, a 23. lapról elcsúszás figyelhető meg.

A nyomszakértői vizsgálatok során megállapítható volt, hogy az érkezési naplót a gyártáskor tömbösített állapotban papírvágó géppel leszélezték, ez a 0,1 mm vastag betét- és a 0,2 mm vastag fedőlapok szélein egyedi nyomsajátosságként értékelhető dinamikus nyomokat hagyott. A vágási nyomok mint gyártási nyomsajátosságok hiánya alapján lehetett azonosítani azt a lapot, amely eredetileg nem tartozhatott a gépkocsiérkezési naplóhoz. Ez a nyomhiány alapozta meg a kategorikus vizsgálati eredményt, amelyben meg-

állapítható volt, hogy a vizsgálatra küldött gépkocsiérkezési napló 22. lapja nem az eredetileg befűzött lap.

A kirendelő határozatban feltett kérdés megválaszolásán túl megvizsgáltam a tűzőkapcsok felszínét azért, hogy további nyomsajátosságokat kutassak fel, amelyek esetleg a tűzőgép viszonylatában egyedi azonosításra adnak lehetőséget. Az volt a feltételezésem, hogy a tűzőgép használata során egy úgynevezett nyomképződési kényszerpálya érvényesül, és a tűzőgépet domináns nyomképzőként lehet figyelembe venni, ami egy sorozaton belül lehetőséget ad hasonló nyomképződésekre és hasonló nyomsajátosságok leképezésére. Az előzetes vizsgálataim során arra a következtetésre jutottam, hogy a tűzőgép azon alkatrésze, amely a tűzőkapocs felületével kölcsönhatásba kerül, alkalmas lehet statikus nyomsajátosságok leképezésére. Ennek igazolására egy egyszerű modellkísérletet végeztem, amelyhez egy Boxer 200 típusú hagyományos irodai tűzőgépet használtam. A tűzőgéppel egy A4-es papírlapra ötszáz tűzést végeztem (ábra).

Ötszáz szabványos, 13 x 6 mm-es tűzőkapocs A4-es papírlapon

Forrás: A szerző felvétele

A modellezés folyamatában többször megvizsgáltam a nyomképző és a nyomhordozó érintkező határfelületeit, majd a tűzőkapcsok felületén nyomkutatást végeztem. A sorozat különböző tagjainál, de különösen az első, ötödik, ötvenedik, ötszázadik tűzőkapocs esetében vizsgáltam azt, hogy az egyes statikus nyomsajátosságok milyen állandósággal ismétlődhetnek meg, azaz a nyomképző tűzőgépet milyen nyomreprodukciós képesség jellemzi.

A vizsgálat során arra a következtetésre jutottam, hogy a vizsgált tűzőgép-típus esetében a tűzőkapcsok felszínén keletkeznek olyan statikus eszköz-

nyomtörödékek, amelyek kiterjedése és elhelyezkedése hasonló, azonban az egyedi jelleget biztosító mikrotopográfiai jellegzetesség tökéletes egyezése nem volt azonosítható, illetve az egyedi sajátosságok mennyiségi és minőségi szempontból nem érték el az egyedi azonosításhoz szükséges szintet.

Összegzés

Az előzőekben ismertetett dinamikus nyomrajátosságok, amelyek gyártási technológia részeként keletkeztek egy gépkocsírkeztetési naplón, alkalmazsak voltak arra, hogy nyomszakértői vizsgálatukkal, a nyomfolytonossági hiány detektálásával bizonyítani lehessen a napló részleges meghamisítását. Természetesen minden esetben a szakkérdés dönti el a szakértői vizsgálat jellegét, ebben az esetben, amikor is a szakkérdés nem arra irányult, hogy megállapítható-e az érkeztetési napló eredetisége, nem volt szükség az eszköznyomok egyedi összehasonlító vizsgálatára.

A tűzőgépkapcsokkal végzett modellezés rávilágított arra, hogy hasonló ügyek esetében statikus eszköznyomok vizsgálatára is lehetőség nyílhat, például tűzőgépkapcsok felületén keletkezett eszköznyomok révén.

Mindezek alapján megállapítható hogy a traszológiai nyomképződések végtelen variációs lehetőségében egy papírlap és egy tűzőgépkapocs is alkalmas lehet a vágóeszköz, vagy a tűzőgép egyedi vagy csoportrajátosság szintű nyomrajátosságainak hordozására és akár egyedi azonosítására is.

IRODALOM

Bócz Endre: Kriminálisztika. BM Kiadó, Budapest, 2004

Fenyvesi Csaba – Herke Csongor – Tremmel Flórián: Kriminálisztika. Tankönyv és Atlasz. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2005

Finszter Géza: A kriminálisztika elmélete és a praxis a büntetőeljárás reform tükrében. <http://be.atw.hu/letoltes/Krimjegyzet.doc>

Illár Sándor: Bevezetés a krimináltechnikába. BM Kiadó, Budapest, 1984

Katona Géza: A nyomok azonosítási vizsgálata a büntetőeljárásban. KJK, Budapest, 1965

Lakatos János: Kriminálisztikai alapismeretek. Rendőrtiszt Főiskola, Budapest, 2005

Tóth Éva – Belovics Ervin: A büntetőeljárás segédtudományai I. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar, 2015

Tremmel Flórián – Fenyvesi Csaba: Kriminálisztika. Tankönyv és Atlasz. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2002

Tremmel Flórián: Bizonyítékok a büntetőeljárásban. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2006